
PRESENTACIÓ

Ja fa uns quants anys que el Grup de Literatura Catalana Contemporània de la Universitat de València (GLCC-UV) ve dedicant el seu treball investigador a l'estudi de la concepció i les modalitats de la ironia en la literatura catalana dels segles XX i XXI. Aquesta dedicació ha sigut avalada per dos projectes d'investigació ministerials: «La ironía en la literatura catalana de la posguerra a nuestros días: entre la Modernidad y la Posmodernidad» (FFI2008-00230/FILO), amb una duració de 3 anys (1-1-2009 / 31-12-2011), concedit pel Ministerio de Ciencia y Tecnología, i «La ironía en la literatura catalana desde el “Modernisme” hasta 1939» (FFI2013-41147-P), a càrrec del Ministerio de Economía y Competitividad, amb una duració també de tres anys encara en curs (1-1-2014 / 31-12-2016).

El fruit d'aquesta dedicació es pot sintetitzar en 3 llibres i un bon nombre d'articles publicats pels membres del GLCC-UV. La primera aparició col·lectiva del GLCC amb aportació sobre la ironia fou l'any 2006, amb el monogràfic de la revista *Caplletra* 41 (primavera 2016) titulat «Usos de la ironia en la literatura catalana contemporània», coordinat per dos membres del grup (Carme Gregori i Ramon X. Rosselló) i amb col·laboracions de tres membres del grup (C. Gregori, R. X. Roselló i V. Simbor) i de tres investigadors convidats: Pere Ballart, Pierre Schoentjes i Antoni Martí Monterde.

El primer llibre, aparegut l'any 2008, va ser el titulat *El bricolatge literari. De la paròdia al pastitx en la literatura catalana contemporània*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, «Biblioteca Milà i Fontanals», 56, Barcelona. Obra col·lectiva amb la participació de Ferran Carbó, Carme Gregori, Gemma Lluch, Ramon Xavier Roselló i Vicent Simbor. Com el títol ja indica, el llibre agrupava tot un seguit d'estudis sobre la ironia hipertextual, en terminologia genettiana, en els escriptors catalans contemporanis.

L'any 2011 publicàrem l'altre llibre col·lectiu, titulat *La literatura davant el mirall. Ironia i metaliteratura en l'època contemporània*, Publicacions de l'Abadia de Montser-

rat, «Biblioteca Milà i Fontanals», 58, Barcelona. La modalitat que ara acaràvem era la ironia metaficcional amb aportacions dels integrants del GLCC-UV següents: Ferran Carbó, Carme Gregori, Gonçal López-Pampló, Ramon X. Rosselló i Vicent Simbor.

Finalment, l'any 2013 va aparèixer el llibre del qui signa aquesta introducció titulat *Llorenç Villalonga, ironista i jogasser*, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, «Biblioteca Sanchis Guarner», 79, València / Barcelona. Obra que recull un seguit d'estudis, publicats els anys anteriors, al voltant d'un dels escriptors catalans més sensibles a la seducció de la ironia.

Per al nou projecte d'investigació, el que tenim ara actiu, el grup va decidir obrir les portes del projecte a la col·laboració de nous investigadors d'universitats catalanes o estrangeres, de tal manera que podríem dissenyar un programa molt més ambiciós. El resultat crec que ha pagat l'esforç, car hem pogut incorporar-hi un bon conjunt d'estudiosos, molts d'ells provinents de diferents universitats europees, amb diverses tradicions investigadores, que poden aportar noves perspectives científiques. El present monogràfic, titulat «La ironia en la literatura catalana de preguerra», és el resultat d'aquesta col·laboració entre tres membres del GLCC-UV i dos nous companys: Carme Gregori (Universitat de València), Ramon X. Rosselló (Universitat de València), Vicent Simbor (Universitat de València), Eberhard Geisler (Johannes Gutenberg Universität, de Magúncia) i Magí Sunyer (Universitat Rovira i Virgili, de Tarragona).

Eberhard Geisler, amb el seu article «J. V. Foix i la ironia romàntica», s'acosta a l'estudi de la ironia en J. V. Foix des d'una perspectiva innovadora, gràcies al seu bon coneixement de la ironia romàntica alemanya. Cal recordar que l'avantguardisme va recollir idees desenvolupades ja pel Romanticisme alemany. I Foix, com demostra Geisler, tampoc no en va ser aliè. L'investigador alemany, en concret, recorre a la concepció de la ironia en Friedrich Schlegel, amb l'ajuda de l'estudi d'Ingrid Strohschneider-Kohrs, per descobrir les íntimes relacions de Foix amb l'escriptor i filòsof alemany. L'anàlisi que proposa el professor Geisler descansa sobretot en el concepte de «reflexió», entès com l'autonegació de l'absolut, que aplica a alguns poemes en prosa foixians.

Carme Gregori aporta el seu article «Els fonaments de la ironia caldersiana: *La Glòria del doctor Larén*», en què, a partir de l'estudi de la primera novel·la de Pere Calders, destaca els trets essencials que caracteritzaran el joc irònic de l'obra de maduresa de l'autor. La ironia assolida mitjançant les reflexions metafictionals de narradors i personatges, els altres recursos irònics desplegats pel narrador en ús de les seues funcions, la ironia en mans de l'autor mateix en el prefaci, més la contribució de l'anomenada ironia de situació, de la ironia purament verbal i de la paròdia, presents en aquesta novel·la primerenca, serà la mateixa que descobrirem en les obres posteriors. Com afirma l'autora, hi trobem les bases o els fonaments de la poètica caldersiana.

Ramon X. Rosselló planteja una anàlisi de la comèdia burgesa a partir del paper clau de l'anomenada ironia de situació. L'autor triat per a representar-la en la literatura de preguerra és Josep M. Millàs-Raurell, escriptor polifacètic i prolífic, responsable d'algunes de les obres més representatives d'aquest model teatral. Segurament la seua obra més arrodonida va ser *La llotja* (1928), precisament la que ha emprat Rosselló per mostrar-nos-hi el paper d'aquesta ironia de situació. A més a més, ha tingut també en compte una altra obra d'un dels autors més representatius de la comèdia burgesa catalana: *Bola de neu* (1927), de Carles Soldevila. La comparació de les dues obres, mitjançant el recurs a la ironia hipertextual, enriqueix el resultat i permet refermar les conclusions.

Jo mateix amb el meu article, «Carles Soldevila ironista: *Valentina*», propose un acostament a la concepció de la ironia que tenia Soldevila mateix i tot seguit passe a comprovar la utilització de la ironia en *Valentina*, la seua novel·la més important. En concret, es passa revisió a la pràctica de la ironia del narrador, de la situacional o ironia de situació, de la ironia verbal, de la ironia gestual i de la ironia hipertextual de la paròdia. La conclusió es pot sintetitzar, en primer lloc, en la demostració del profund coneixement que Soldevila tenia d'aquest recurs i de la gran importància que li atorgava; i, en segon lloc, en el paper destacat de la ironia del narrador i de la ironia verbal, fonamentals en la seua obra.

Magí Sunyer, finalment, al seu article «Modalitats de la ironia en la poesia lírica de Josep Maria de Sagarra», s'endinsa en l'anàlisi de la importància i diversitat de la ironia en la poesia lírica de Sagarra durant els anys vint i trenta. Sunyer demostra l'ús tan diferent que el poeta feia de la ironia en la primera dècada i en la segona. En els anys vint, l'estat de malenconia vital en què es troba l'impulsa a l'ús de la ironia com a mitjà de distanciament desenganyat i a l'autoironia. En els anys trenta, canvis profunds en l'esfera personal i l'obertura al surrealisme comporten una transformació de la ironia en Sagarra: substitució del desengany irònic per l'art com a joc i la recreació «absurda» de l'exòtica realitat dels tròpics, és a dir, el regne de la ironia «essencial», en concepte proposat per Sunyer a partir de la proposta de Schoentjes.

Al capdavall un aplec de treballs que aspiren a demostrar la importància i les característiques de la ironia emprada per cinc dels nostres escriptors de preguerra que es troben entre els més significatius de l'època. Un intent —m'agradaria creure que reeixit— d'oferir una mena de radiografia del paper de la ironia en la literatura catalana d'aquests anys vint i trenta.

VICENT SIMBOR ROIG
Universitat de València
Vicent.Simbor@uv.es